

УДК 343.211

DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2024.3.40>

В. М. Любчик

аспірант кафедри кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
ORCID ID: 0009-0002-3622-9475

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ДЕФІНІЦІЯ НЕПРАВОМІРНЕ СХИЛЯННЯ

Стаття присвячена визначенню кримінально-правової дефініції «неправомірне схиляння». Досліджено такі окремі поняття як «неправомірність» та «схиляння».

Водночас у деяких поняттях кримінального права здатні відобразитися не одне чи декілька явищ (або їх окремих показників), а ціла низка. У таких випадках у законі про кримінальну відповідальність є досить ускладненим або ж навіть неможливим формальне закріплення всіх ознак поняття чи вичерпного переліку проявів відповідного явища. В кримінальному законі, в силу відсутності схильності його положень до норм-дефініцій, використовується значна кількість категорій, зміст яких залишається не до кінця визначеним навіть за умови значної уваги з боку кримінально-правової доктрини. Однією з таких категорій, яка має наскрізне значення для Загальної та Особливої частини кримінального права, є неправомірне схиляння.

На підставі запропонованого аналізу семантики та етимології категорії неправомірності сформульоване авторське визначення неправомірного діяння, під яким розуміється діяння, що суперечить встановленим нормам права, дія або бездіяльність, що завдає шкоди суспільним відносинам, що охороняються, і тягне певні юридичні наслідки, негативно оцінюване з боку держави та суспільства, вчинене суб'єктом. Визначено поняття «схиляння» та взаємозв'язок із синонімами слова, такими як «умовляти» (переконувати кого-небудь, схиляючи до чогось), «підмовляти» (умовляючи, переконуючи, спонукати до певних дій, вчинків), «спонукати» (викликати у кого-небудь бажання робити що-небудь; змушувати, схилити, заохочувати до якоїсь дії, певного вчинку), «залучення» (заохочувати, спонукати кого-небудь брати участь у чомусь, включати в якусь роботу та інше), «втягнення» (залучати, притягати, заохочувати когось до участі в чому-небудь), «провокація» (навмисні дії проти окремих осіб, організацій, держав тощо з метою штовхнути їх на згубні для них вчинки) тощо. Доведено, що усі синоніми слова (визначення) пов'язані із поняттям «схиляння» та у сукупності формують поняття «схиляння». Запропоновано авторський виклад кримінально-правової дефініції «неправомірне схиляння».

Ключові слова: правомірна поведінка, неправомірність, схиляння, спонукання, втягнення, провокація, залучення, кримінальне правопорушення.

Актуальність дослідження. Кримінальне право, як і будь-яка галузь права, закріплює і відображає у своєму змісті певне коло соціально-правових явищ. Для позначення таких явищ, що включаються у предмет кримінального права, отже, набувають специфічного кримінально-правового змісту і значення, використовується понятійно-категоріальний апарат. Здебільшого у кримінальному праві використовуються категорії, поняття і терміни, які є суворо визначеними, мають чіткі (а нерідко – легальні) визначення,

формалізовані ознаки, види, критерії, підстави тощо. І це виправдано, адже саме норми кримінального права, що отримують формальне закріплення у приписах кримінального закону, виступають найдієвішим правовим засобом боротьби з найбільш суспільно небезпечними діяннями та повинні максимально точно і повно відобразити юридичні ознаки конкретних складів кримінальних правопорушень. Водночас у деяких поняттях кримінального права здатні відобразитися не одне чи декілька явищ (або їх окремих показ-

ників), а ціла низка. У таких випадках у законі про кримінальну відповідальність є досить ускладненим або ж навіть неможливим формальне закріплення всіх ознак поняття чи вичерпного переліку проявів відповідного явища. В кримінальному законі, в силу відсутності схильності його положень до норм-дефініцій, використовується значна кількість категорій, зміст яких залишається не до кінця визначеним навіть за умови значної уваги з боку кримінально-правової доктрини. Однією з таких категорій, яка має наскрізне значення для Загальної та Особливої частини кримінального права, є неправомірне схиляння.

Огляд останніх досліджень і публікацій. Питання термінології неодноразово ставали предметом уваги в публікаціях українських учених. Різні аспекти цієї проблеми висвітлювали Альошина О. І., Андрушко П., Баулін Ю., Борисов В., Брич Л., Денисов С., Дудоров О., Загинеї-Заболотенко З., Костенко О., Музика А., Навроцький В., Пономаренко Ю., Тацій В., Хавронюк М., Фріс П. та ін. І хоча вітчизняні дослідники чимало приділяють уваги теоретичній розробці термінів, дефініцій, чинний КК України не виділяє окремих розділів, статей, які містили б визначення понять, які неодноразово повторюються у диспозиціях статей. Зокрема, такою кримінально-правовою дефініцією є «неправомірне схиляння».

Метою статті є з'ясування змісту та сутності окремих понять «неправомірність» та «схиляння», а також на підставі їх сформулювати кримінально-правову дефініцію «неправомірне схиляння».

Виклад основних положень. Досліджуючи питання кримінально-правової дефініції «неправомірне схиляння», першочергово слід з'ясувати зміст та сутність таких понять як «неправомірність» та «схиляння». Для цього доцільно з'ясувати семантичне та етимологічне значення термінів, що позначають відповідні поняття. Розкриття поняття «неправомірність» вимагає від нас звернення до похідних понять, зокрема «правомірність поведінки». Маємо зазначити, що традиційно в юридичній науці правомірну і неправомірну поведінку розглядаються

як дві відносно самостійні, відокремлені категорії. Проте, такий односторонній підхід не відповідає сучасним запитам і потребує перегляду. Це зумовлено тим, що правомірна і неправомірна поведінка – прояви одного явища – поведінки людини. Важливим є те, що і правомірна, і неправомірна поведінка часто існують нерозривно, «переплітаються» і виявляються в повсякденній поведінці. Суб'єкт правовідносин може порушувати одні правові норми, але водночас дотримуватися інших. Неможливо скласти повне й об'єктивне уявлення про поведінку у сфері права, якщо вивчати тільки одну яку-небудь його сторону – позитивну або негативну. Про правомірність або неправомірність поведінки можна говорити на основі того, чи узгоджуються дії та вчинки людини з правовими приписами й моральними переконаннями суспільства щодо того, що є добром, а що – злом.

Один із напрямів впливу права на поведінку людей полягає в тому, що воно надає індивіду відомості про правомірне (належне, дозволене, заборонене) в поведінці. Це надає людині змогу правильно орієнтуватися в навколишньому світі та комфортно існувати, врешті-решт, це дозволяє індивіду приймати рішення, які відповідають вимогам закону. Дозволяючи чи забороняючи певні види поведінки, право сприяє формуванню в людей позитивної ідеології: поглядів, переконань, ідеалів, тим самим виробляє в людини усвідомлене прагнення до правомірної поведінки, яке, як правило, заохочується державою. Обмежуючи індивідуальну свободу особистості і встановлюючи санкції для правопорушників, право, з одного боку, переконує людей у необхідності утримуватися від неправомірних діянь, з іншого боку, надає людині впевненість у безпосередній зацікавленості в правомірній поведінці [4].

Незважаючи на те, що категорія «правомірна поведінка» по-різному позначається в тих чи інших правових системах, зміст є практично однаковим. Так, термін римського права *legitimus* (законний, такий, що відповідає закону) було відображено і закріплено у вигляді юридичного постулату, який, зокрема, позначає те, що є дозволеним, допустимим із точки

зору природного і позитивного права. Аналогом «правомірної» поведінки є термін німецької мови, основне, найбільш уживане значення якого в юридичній якості правомірного, дослівно можна перекласти як «вимірюваний правом». У французькому праві поняття, які позначають «законний» і «правомірний», передаються одними і тими самими термінами – *legalite*, *legitim*, що в перекладі означає «юридично обґрунтований», «закріплений законом» або «такий, що відповідає закону». Англійське право використовує словосполучення *law-abiding* для позначення поведінки як законслухняної, такої, що узгоджується із вимогами права, тощо [2]. Отже, правомірна поведінка – це масова за масштабом, соціально корисна, усвідомлена поведінка (дія або бездіяльність) індивідуальних чи колективних суб'єктів, яка відповідає правовим нормам та принципам права і гарантується та забезпечується державою.

Щодо «неправомірної поведінки», слід зазначити, що вона зародилося з появою перших правових норм. Неправомірна поведінка посідає особливе місце у загальній системі людської поведінки. Неправомірна поведінка – це така поведінка людини, яка повністю чи частково суперечить нормам права. Вона є антиподом правомірної поведінки, яка, у свою чергу, є видом правової поведінки людини. Правова ж поведінка є видом загальної людської поведінки. Незважаючи на те, що тема патологій людської поведінки вивчена досить ґрунтовно, досі в літературі немає однозначної думки щодо співвідношення неправомірної поведінки та правопорушення. Неправомірне поведінка і правопорушення тривалий час не поділялися, навпаки, вони ототожнювалися. Цьому сприяла низка причин. На їхню явну спорідненість вказують і загальні ознаки, такі як протиправність, соціальна шкідливість та ін. Але відсутність у деяких випадках провини дозволяє виділити особливу категорію неправомірної поведінки – об'єктивно протиправне діяння, яке не можна поєднати з правопорушенням, оскільки наявність вини, а звідси й юридичної відповідальності за скоєне є обов'язковою ознакою право-

порушення. Оскільки це дуже рідкісне і специфічне явище у суспільстві входить у неправомірну поведінку, але ніяк не може відповідати за ознаками правопорушення, цей факт явно вказує на те, що правопорушення, як і об'єктивно протиправне діяння, є лише видами неправомірної поведінки. Крім цього, неправомірна поведінка необов'язково є негативною. Правопорушення ж обов'язково негативне явище, про що свідчать його специфічні ознаки. Цей факт явно вказує на те, що правопорушення значно вужче поняття, ніж неправомірна поведінка. Крім того, правопорушення характеризується наявністю складу, що також є його специфічною характеристикою. Таким чином, правопорушення є лише видом неправомірної поведінки і в жодному разі не може з ним ототожнюватись.

Слід також зазначити, що неправомірне діяння як різновид юридичних фактів досить складне для осмислення поняття. Причиною такого скрутного з'ясування сенсу розглянутого явища в першу чергу є різноманіття існуючих семантичних значень і складна етимологія, обумовлена складним складом слова. Найбільший інтерес та одночасно ускладнення зі словосполучення «неправомірне діяння» викликає слово «неправомірне». З метою більш глибокого аналізу вказаного поняття, необхідно розглянути його етимологію та семантику. За допомогою етимологічного тлумачення усвідомити загально соціальне значення категорії неправомірності простіше. Даний метод сприяє встановленню ролі аналізованого явища у правовій дійсності та як результат – більш чіткому формулюванню визначення «неправомірне діяння». Зважаючи на складний склад слова «неправомірний» у етимологічних словниках це поняття відсутнє, тому звернемося до його складових частин: «не» (негативна приставка) + право (від право) + мірний (від міра). «Ні» – негативна частка, вживається також як префікс в складнощах, використовується для позначення повної протилежності того, що висловлює слово без цього префіксу. Слово «право» визначає систему встановлених, або санкціонованих державою загальнообов'язкових

правил (норм) поведінки, що виражають волю пануючого класу (в експлуататорському суспільстві) або всього народу (в соціалістичному суспільстві) [8]. «Міра» – одиниця виміру чого-небудь, висловлює те, що служить основою для оцінки чогось або для порівняння з чимось [10].

Виходячи з етимологічного тлумачення можна зробити висновок, що термін «неправомірний» означає відсутність відповідності поведінки людей встановленим державою нормам та правилам. Щодо семантики слова «неправомірний» також виникають певні складнощі, оскільки через наявність негативного префіксу в понятті «неправомірний» категорія, що розглядається, знаходить своє відображення в словниках не дуже широко. Слово ж «правомірний» у тлумачних словниках зустрічається частіше і відповідно трактується різноманітніше, тому з метою більш всебічного аналізу поняття «неправомірний» у статті вказана категорія протиставлятиметься слову «правомірний», розкриваючи своє значення при цьому через призму поняття «правомірний» тільки з негативним значенням. У Словнику української мови «правомірний» визначається як той, що спирається на закони розвитку природи і суспільства, на право [9]. При цьому у словнику наголошується, що державна воля виражається в офіційних документах, зокрема у нормативних правових актах. Якщо «перекласти» зазначену дефініцію на поняття неправомірності, можна дійти невтішного висновку, що «неправомірність», передусім, пов'язують із порушенням норм права, встановлених на законодавчому рівні.

Безумовно, у довідково-енциклопедичній літературі можна знайти прямі трактування слова «неправомірний», не вдаючись при цьому до протиставлення аналізованої категорії слову «правомірний». Тут необхідно наголосити, що отримані трактування поняття «неправомірний» чітко співвідносяться з тлумаченням слова «правомірний» тільки у негативному ключі. Якщо об'єднати вищезазначені визначення за значенням, то можна виділити три смислові групи, що відрізняються між собою тим, що в першому випадку у дії відсутні будь-які правові підстави

для його виконання, у другому у разі дія визнається незаконною, у третьому – дія не відповідає вимогам норм права загалом, але, на відміну від другої групи, дана дія в деяких випадках може визнаватися законним через відсутність встановлених законом заходів відповідальності за його вчинення:

1. Діяння, яке внутрішньо не виправдане, що виробляється без будь-яких правових підстав. Тут слово «неправомірний» трактується з погляду наявності чи відсутності підстав реалізації тих чи інших дій правового характеру.

2. Діяння, що суперечить нормам закону. Так, у словнику української мови «неправомірний» означає «здійснений не по праву, незаконно, без належних підстав» [8].

У цій групі поняття «неправомірний» тлумачать як «не має законного виправдання, незаконний», тобто значення поняття, що розглядається, зводиться саме до невідповідності вимогам закону.

3. Діяння, що суперечить нормам права. Тут «неправомірний» означає «те що спирається на право і не відповідає вимогам норм права», тобто категорія неправомірності виражається, насамперед, у конфлікті норм правничий та здійснюваних дій. Дане трактування розглядає «неправомірність» ширше, оскільки регулювання деяких дій охоплює законодавчими актами. У цій статті категорія «неправомірність» аналізуватиметься саме з цього погляду.

Окремо слід відзначити, що при використанні у мові слова «неправомірний», зокрема, у словосполученні «неправомірне діяння», вчені-правознавці досить часто вживають схожі за змістом слова, такі як «правопорушення», «протизаконна поведінка», «протиправна поведінка», «недозволена поведінка» та ін. Однак, через подібне змішування понять сам феномен неправомірного діяння втрачає свою самобутність, оскільки відбувається плутанина різних за своїм значенням слів. Щоб усунути цю проблему, передбачається доцільним розмежувати вищезгадані поняття між собою. Суперечливість у тлумаченні оціночних норм призводить до труднощів в процесі пра-

возастосування, адже правозастосувач сам визначає зміст оціночного поняття, що не сприяє єдиному застосуванню кримінально-правових норм та призводить до судових помилок. Навроцький В.О. щодо зазначеної проблеми зазначає, що частота і повторюваність помилок у кваліфікації злочинів, яких припускають в практиці, нерідко пов'язані саме з недоліками формулювання кримінально-правових норм [5].

Виникають непоодинокі випадки, коли одним і тим же терміном позначаються нехай і близькі, але не тотожні поняття. Понад те, навіть в чинних нормативно-правових актах є статті, які містять неоднакові визначення одних і тих же термінів. Ще частіше має місце стан, коли той чи інший термін має своє нормативне визначення в акті певної галузі законодавства, але позначуване таким же терміном поняття не сформульоване в акті іншої галузі. Звісно, що виникає питання, наскільки взагалі прийнятна така ситуація, як діяти за наявності суперечливих визначень, чи завжди можна покликатися на дефініцію, яка наведена в іншому галузевому акті.

Таким чином, на підставі вищевикладеного можна зробити висновок, що неправомірна дія відноситься до важкоусвідомлюваних юридичних категорій через неоднозначне вираження даного явища в правовій дійсності, його спірної оцінки з боку як вчених-правознавців, і держави, суспільства загалом. Складність сприйняття неправомірної дії визначається тим, що визначення даного поняття, що розглядає його як різновид юридичного факту, немає, що викликає певні неточності під час трактування неправомірних діянь у системі юридичних фактів. Так, найчастіше відбувається змішання поняття «неправомірне діяння» зі схожими за змістом словами, такими як «правопорушення», «протиправне діяння», «протизаконна поведінка», «недозволена поведінка» та ін. При розмежуванні зазначених понять не варто упускати той момент, що «неправомірне діяння» є найбільшим за своїм значенням терміном, синонімічні з ним категорії, у свою чергу, виступають або як одна з характе-

ристич неправомірності, або додають той чи інший «відтінок» до значення зазначеної категорії. Певні проблеми осмислення значення слова «неправомірність» викликає його складна етимологія, обумовлена складним складом слова, що також необхідно враховувати при визначенні семантичного значення цієї категорії. На підставі запропонованого аналізу семантики та етимології категорії неправомірності можна сформулювати авторське визначення неправомірного діяння, а саме неправомірне діяння – це діяння, що суперечить встановленим нормам права, дія або бездіяльність, що завдає шкоди суспільним відносинам, що охороняються, і тягне певні юридичні наслідки, негативно оцінюване з боку держави та суспільства, вчинене суб'єктом.

Надавши аналіз семантики та етимології категорії неправомірності, пропонуємо проаналізувати інше поняття «схиляння». Вказане поняття також уявляється достатньо складним через те, що не містить у словниках конкретного визначення, більш того має багато синонімів, що ускладнюють конкретне його розуміння. Великий тлумачний словник сучасної мови зазначає «схиляти» як визначення певного настрою, бажання робити що-небудь [3]. У свою чергу, синонімами слова «схиляти» можна визначити такі як «умовляти» (переконувати кого-небудь, схиляючи до чогось), «підмовляти» (умовляючи, переконуючи, спонукати до певних дій, вчинків), «спонукати» (викликати у кого-небудь бажання робити що-небудь; змушувати, схиляти, заохочувати до якоїсь дії, певного вчинку), «залучення» (заохочувати, спонукати кого-небудь брати участь у чомусь, включати в якусь роботу та інше), «втягнення» (залучати, притягати, заохочувати когось до участі в чому-небудь), «провокація» (навмисні дії проти окремих осіб, організацій, держав тощо з метою штовхнути їх на згубні для них вчинки) тощо [8]. Так, при умовлянні (переконанні) як способі підбурюванні: виконавцю вселяється думка, що він має якийсь прямий чи непрямий матеріальний, моральний чи інший інтерес у кримінальному правопорушенні. При цьому не має значення, чи може насправді

підбурюваний отримати цю вигоду або підбурювач обманує його. Умовляння можна уподібнити систематичної психологічної обробки свідомості виконавця з метою навіяти йому рішучість вчинити кримінальне правопорушення і подолати контрмотиви до нього. Під спонуканням слід розуміти викликання у кого-небудь бажання робити що-небудь; змушування, схиляння, заохочення до якоїсь дії, певного вчинку, а схилянням – навернення, спрямовування, приваблення до когочого-небудь [3, с. 1374, 1420]. Через те, що словник безпосередньо вказує на тотожність значень слів «спонукання» та «схиляння», розрізнити об'єктивні ознаки спонукання до кримінально протиправної діяльності та схиляння іншого співучасника до вчинення кримінального правопорушення видається неможливим. Вказівка на певні специфічні способи (умовляння, підкуп, погроза, примус) схиляння до вчинення кримінального правопорушення не вирішує цієї проблеми через те, що перелік цих способів у ст. 27 КК України є невичерпним, як, власне, і перелік діянь, за допомогою яких здійснюється кримінальне правопорушення. Кримінально протиправне залучення являє собою єдине за своєю об'єктивною сутністю діяння (система дій), що отримує множинне кримінально-правове значення. По-перше, законодавець дозволяє оцінювати залучення з погляду інституту співучасті кримінальних правопорушеннях; а по-друге, встановлює кримінальну відповідальність за різні види залучення до кримінального правопорушення, при цьому результати тлумачення використані в інших статтях закону термінів «вербування», «схиляння» тощо дозволяють розширити цей перелік. Поняття «залучення до вчинення кримінального правопорушення» у науці кримінального права розкривається через інститут співучасті (підбурювання), розуміючи під ним умисні дії, спрямовані на підготовку особи до вчинення кримінального правопорушення, підбурювання його до вчинення одного чи кількох кримінальних правопорушень або залучення його до вчинення кримінального правопорушення як співвиконавець або посібника. Відповідно до Постанови втягнення у заняття

жебрацтвом – це умисне схиляння неповнолітнього у будь-який спосіб до систематичного випрошування грошей, речей, інших матеріальних цінностей у сторонніх осіб як самостійно неповнолітнім, так і спільно з дорослими особами [7]. Щодо нормативного визначення провокації кримінального правопорушення, то слід зазначити, що воно відсутнє. У науковій літературі існують різні дефініції провокації кримінального правопорушення, більшість учених дотримуються позиції, що провокація злочину є підбурюванням до нього, тобто його спеціальним різновидом [1]. В цілому, за суб'єктивними ознаками, провокація зовні схожа на підбурювання до скоєння кримінального правопорушення, чим і пояснюється досить часте віднесення провокаційні дії до підбурювання. Відомо, що термін «провокація» походить від латинського слова «provocatio», що означає збудження, схиляння, заклик до обурення. У сучасній українській мові провокація означає зрадницьку поведінку, підбурювання когочого-небудь до таких дій, які здатні потягнути за собою тяжкі для нього наслідки [6, с. 21] Зокрема, діяння провокатора підкупу має відповідати ознакам діяння підбурювача до злочину, тобто особи, яка умовлянням, підкупом, погрозою, примусом або іншим чином схилила іншого співучасника до вчинення злочину (ч. 4 ст. 27 КК України) [11]. Провокація підкупу полягає в схилянні (збудженні бажання, рішучості, наміру) певним способом до вчинення одного або кількох із таких злочинів: а) пропозиція, обіцянка чи надання неправомірної вигоди (ч. ч. 1 і 2 ст. 368-3, ч. ч. 1 і 2 ст. 368-4, ст. 369 КК України) або прийняття пропозиції, обіцянки чи одержання такої вигоди (ст. 368, ч. ч. 3 і 4 ст. 368-3, ч. ч. 3 і 4 ст. 368-4 КК України). Провокація підкупу вчиняється лише шляхом активної поведінки – дії. Провокація також повинна передувати виникненню в особи прагнення (бажання, рішучості, наміру) учинити один із зазначених злочинів. Тобто, провокатор це такий суб'єкт: а) у якого намір схилити до вчинення злочину обов'язково виникає раніше, ніж у суб'єкта, якого він схиляє, і б) який впливає на цього суб'єкта до моменту виникнення в нього рішучості

на вчинення злочину. Отже, усі вищепераховані визначення пов'язані із поняттям «схиляння» та у сукупності надають підстав формулювати поняття, яке буде їх враховувати, а саме схиляння це визначення певного настрою, бажання робити що-небудь; дії спрямовані на умовляння, спонукання, залучення, втягнення, провокацію тощо кого-небудь, до певних дій, вчинків.

Висновок. На підставі проведеного аналізу окремо взятих понять «неправомірність» та «схиляння» маємо запропонувати наступну кримінально-правову дефініцію: «Неправомірне схиляння – діяння, що суперечить встановленим нормам права, дія або бездіяльність у формі певного настрою, бажання робити що-небудь спрямована на умовляння, спонукання, залучення, втягнення, провокацію тощо кого-небудь, до певних дій, вчинків, яке завдає шкоди суспільним відносинам, що охороняються, і тягне певні юридичні наслідки, вчинене суб'єктом кримінального правопорушення».

Список використаної літератури:

1. Альошина О.І. Провокація злочину (кримінально-правове дослідження) : Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.08. Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. Д., 2007. 19 с.
2. Башук С.Г. Правова активність: поняття, структура та види : Автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Харків, 2014. 20 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. VIII, 1728 с.
4. Івановський Д.В. Правовий вплив на свідомість як чинник формування правомірної поведінки. Правовий вплив на неправомірну поведінку: актуальні грані : монографія / за ред. О.В. Козаченка, Є.Л. Стрельцова. Миколаїв, 2016. С. 608–625.
5. Навроцький В.О. Теоретичні проблеми кримінально-правової кваліфікації : Автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня докт. юрид. наук : спец. 12.00.08 / В.О. Навроцький. Х., 2000. 34 с.
6. Новий тлумачний словник української мови: в 3 т. / [уклад.: В. Яременко, О. Сліпушко]. [2-е вид., виправ.].Т. 3: П Я. К. : Вид-во «АКОНІТ», 2008. 864 с.
7. Про застосування судами законодавства про відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну чи іншу антигромадську діяльність : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.02.2004 № 2. URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/main/v0002700-04](https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/v0002700-04) (дата звернення: 05.12.2023)
8. Словник української мови : [в 11 т.] / АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні ; редкол.: І. К. Білодід (голова) [та ін.]. Київ : Наук. думка, 1970 – 1980. Т. 6 : П-Поїти / ред. тому: А. В. Лагутіна, К. В. Ленець. 1975. 832 с., URL: <http://sum.in.ua/>
9. Словник української мови : [в 11 т.] / АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні ; редкол.: І. К. Білодід (голова) [та ін.]. Київ : Наук. думка, 1970 – 1980. Т. 11 : Х-Ь / ред. тому С. І. Головащук. 1980. 699 с., URL: <http://sum.in.ua>
10. Словник української мови : [в 11 т.] / АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні ; редкол.: І. К. Білодід (голова) [та ін.]. Київ : Наук. думка, 1970–1980. Т. 3 : З / ред. тому: Г. М. Гнатюк, Т. К. Черторизька. 1972. 744 с. URL: <http://sum.in.ua>
11. Ус О.В. Кримінальна відповідальність за підбурювання до злочину: [монографія]. Х. : Видавець ФО-П Вапнярчук Н.М., 2007. 264 с.

Lyubchik V. Criminal legal definition of unlawful inducement

The article is devoted to the definition of the criminal law definition of "illegal inducement". Such separate concepts as "illegality" and "inclination" have been studied.

At the same time, some concepts of criminal law can reflect not one or several phenomena (or their individual indicators), but a whole series. In such cases, it is quite difficult or even impossible to formally fix all the features of the concept or an exhaustive list of manifestations of the corresponding phenomenon in the law on criminal liability. In criminal law, due to the lack of inclination of its provisions to norms-definitions, a significant number of categories are used, the content of which remains not fully defined even with significant attention from the criminal law doctrine. One of such categories, which has a cross-cutting significance for the General and Special parts of criminal law, is unlawful inclination.

Based on the proposed analysis of the semantics and etymology of the category of illegality, the author's definition of an illegal act is formulated, which is understood as an act that is contrary to established rules of law, an action or inaction that causes harm to protected social relations and entails certain legal consequences, which negatively evaluates the state and society committed by the subject. The concepts of "inducement" and the relationship with synonyms of the word, such as "persuad" (to convince someone, inclining to something), "persuad" (persuading, persuading, inducing to certain actions, deeds), "encourage" (to cause) someone has a desire to do something, force, persuade, encourage to take some action, a certain act), "attraction" (encourage, induce someone to participate in something, include in some work, etc.), "involvement" (to attract, attract, encourage someone to participate in something), "provocation" (deliberate actions against individuals, organizations, states, etc., with the aim of pushing them to actions that are destructive to them) others. It has been proven that all synonyms of the word (definition) are associated with the concept of declension and together form the concept of declension. The author's presentation of the criminal law definition of "illegal veneration" is proposed.

Key words: lawful behavior, illegality, inducement, inducement, involvement, provocation, attraction, criminal offense.